

Boordtabel van het concurrentievermogen van de Belgische economie

Executive summary

01 Algemene context

02 Prijs- en kostenconcurrentievermogen

03 Niet-kostenconcurrentievermogen

04 Duurzame ontwikkeling en sociale cohesie

Juni 2015

2. Prijs- en kostenconcurrentievermogen

Het prijsconcurrentievermogen is het vermogen om goederen en diensten te produceren tegen lagere prijzen dan die van de concurrenten. De bepalende factoren zijn de veranderingen in productiekosten, het productiviteitsniveau en de wisselkoersen evenals hun interactie. Een hogere productiviteit kan bijgevolg het nadeel van minder gunstige arbeidskosten beperken of neutraliseren. De Raad van de Europese Unie beveelt echter aan dat de lonen stijgen in lijn met de productiviteit. De wet van 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen bepaalt dat de stijging van de lonen gebeurt volgens een loonnorm die gebaseerd is op het verwachte verloop van de arbeidskosten in drie referentielanden, namelijk Duitsland, Frankrijk en Nederland.

In dit deel wordt het prijsconcurrentievermogen van België en deze buurlanden geëvalueerd op basis van een aantal indicatoren zoals de arbeidskosten per eenheid, de totale factorproductiviteit¹¹, de prijzen in de netwerkindustrieën, de inflatie, de ruilvoet¹² en ten slotte de reële effectieve wisselkoers.

2.1. Productiviteit en arbeidskosten

De uitvoerprestaties van een economie kunnen afhangen van haar vermogen om innovatieve producten tegen "competitieve" prijzen aan te bieden. Kostenbeheersing is dus van aanzienlijk belang. De arbeidskosten, die gewoonlijk een belangrijk aandeel van de totale kosten vormen, al naargelang de aard van de geproduceerde goederen, zouden dus gelijklopend moeten zijn met die van de belangrijkste concurrenten die vergelijkbare producten aanbieden.

De twee belangrijkste indicatoren die vergelijkingen tussen landen mogelijk maken, worden in dit deel naar voren gebracht. De eerste wordt vastgesteld door Eurostat en vertegenwoordigt de LPE (loonkost per eenheid, de "Unit labour cost"¹³), een van de indicatoren die door de Europese autoriteiten geselecteerd werd in het kader van de procedure bij macro-economische onevenwichtigheden (PMO), terwijl de tweede indicator wordt vastgesteld door de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) in overeenstemming met de wet van 26 juli 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen. Deze indicator heeft betrekking op de loonkost per uur en drukt de wijziging ervan uit voor België en de buurlanden sinds 1996. Hij werd ook gebruikt in het kader van de werkzaamheden van de expertengroep Concurrentievermogen en Werkgelegenheid (EGCW) bestaande uit het Federaal

¹¹ De totale factorproductiviteit evalueert de doeltreffendheid van het productieproces van een land, namelijk de opkomst van innovaties in de producten, de werkwijzen, de organisatie en de marketing, maar ook het verbeteren van de doeltreffendheid.

¹² De ruilvoet meet het vermogen van een land om zijn invoer te betalen met zijn uitvoer.

¹³ Deze macro-economische indicator legt een verband tussen de totale bezoldiging en de productiviteit; beide kunnen in de omgekeerde richting spelen (stijging van de lonen gepaard gaand met een daling/stagnatie van de productiviteit). De stijging van de teller (bezoldiging) kan gepaard gaan met een daling van de noemer (productiviteit), waardoor de indicator stijgt. Volgens de definitie van Eurostat vertegenwoordigt deze ratio de verhouding tussen de bezoldiging (loon en sociale bijdrage per werknemer) en de productiviteit (bbp per tewerkgestelde persoon, met inbegrip van de zelfstandigen). De LPE wordt berekend met de formule: (totaal D1 / totaal personeelsbestand) / (bbp tegen marktprijzen in 2005 / totale tewerkstelling).

“De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Planbureau, de Nationale Bank van België, de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, de FOD Werkgelegenheid en de FOD Economie. De analyse werd uitgediept met de subsidies waarvan de ondernemingen en de werknemers genieten die bijgevolg de waargenomen verschillen in de stijging van de lonen nuanceren.

Uit de gegevens van de nationale rekeningen blijkt dat het niveau van de loonkosten per werknemer al sinds 1996 hoger is in België ten opzichte van het niveau in de buurlanden¹⁴ en dat het verschil enigszins gegroeid is door de jaren heen. België heeft echter een historisch hoger productiviteitsniveau dan de drie referentielanden dat zich echter gestabiliseerd heeft tussen 2008 en 2013 (met een lichte stijging in Frankrijk en een daling in Duitsland en Nederland). Deze niveaus maskeren verschillen tussen de sectoren van de economie: de Belgische industrie wordt bijvoorbeeld gekenmerkt door hogere loonkosten dan het geheel van de Belgische economie en door een veel dominantere productiviteit.

Tabel 2-1. Niveaus van de loonkosten en van de reële productiviteit voor het geheel van de economie

In duizend euro per persoon.

	Loonkost			Productiviteit			LPE		
	1996	2008	2013	1996	2008	2013	1996	2008	2013
België	35,0	47,6	53,3	64,7	74,5	74,4	0,54	0,64	0,72
Duitsland	30,7	34,1	37,7	53,9	60,9	60,1	0,57	0,56	0,63
Frankrijk	30,2	40,8	45,2	60,2	68,5	69,9	0,50	0,60	0,65
Nederland	28,9	40,8	44,7	57,9	67,0	66,6	0,50	0,61	0,67

Bron: Eurostat en eigen berekeningen.

-23-

Meer recent toont het onderzoek van de LPE-gegevens een lichte terugval van het prijsconcurrentievermogen in België sinds 2008. Volgens de resultaten van het Europees Semester¹⁵ was dit verloop niet verontrustend voor de crisis van 2008-2009, maar de versnelling die volgde heeft een verschil ten opzichte van de eurozone gecreëerd omdat sommige landen economische maatregelen invoerden die de groei van de lonen vertraagde¹⁶.

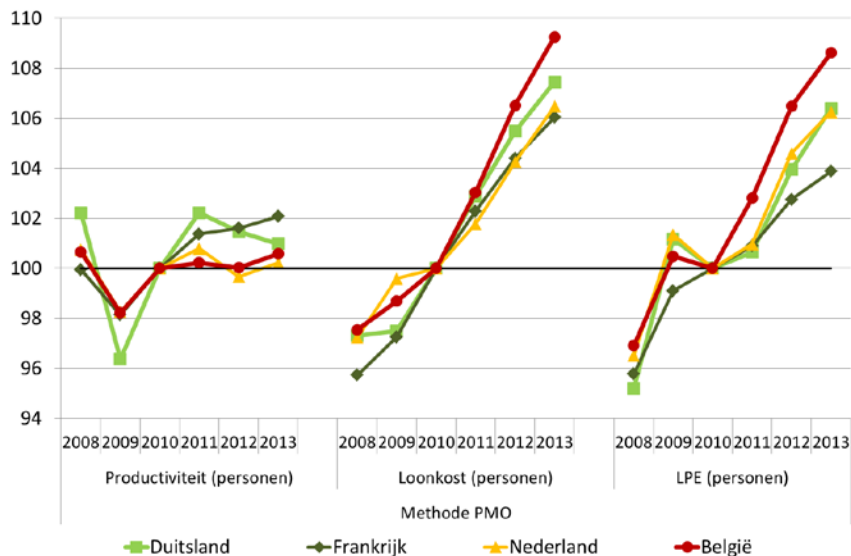
¹⁴ Ongewogen gegevens.

¹⁵ Het “Europees Semester” is een cyclus van coördinatie van het economische en het begrotingsbeleid in de EU. Tijdens het Europees Semester coördineren de EU-lidstaten hun begrotings-, economisch, werkgelegenheids- en ander beleid.

¹⁶ Europese Commissie (2014), Macro-economische onevenwichtigheden, België.

Grafiek 2-1. Reële productiviteit, loonkosten en loonkosten per eenheid

Index 2010=100.

Bron: Eurostat en eigen berekeningen op basis van gegevens gepubliceerd volgens het ESR 2010.

De meer uitgesproken groei van de LPE in België is dus hoofdzakelijk te verklaren door de stijging van de loonkosten (de vergoeding), die in België sneller was dan in de buurlanden en in mindere mate door de verandering in reële productiviteit die stagneerde in België (ze bereikte meer bepaald opnieuw het niveau van 2008), terwijl ze lichtjes daalde in Nederland, meer uitgesproken in Duitsland en aanzienlijk vooruitging in Frankrijk.

-24-

In 2013 is, vergeleken met 2012, de productiviteit in België daarentegen toegenomen in lijn met de buurlanden, met uitzondering van Duitsland, dat een tweede achteruitgang registreert. Het verloop van de loonkosten was echter sneller in België in vergelijking met die in Duitsland, Nederland en Frankrijk.

Tabel 2-2. Wijziging van de reële productiviteit, de loonkosten en de loonkosten per eenheid

	Wijziging 2008-2013 in %			Wijziging 2012-2013 in %			Gemiddelde jaarlijks groei (2008-2013) in %		
	Reële productiviteit	Loonkost	LPE	Reële productiviteit	Loonkost	LPE	Reële productiviteit	Loonkost	LPE
België	-0,1	12,0	12,1	0,6	2,6	2,0	0,0	2,3	2,3
Duitsland	-1,2	10,4	11,8	-0,5	1,9	2,4	-0,2	2,0	2,3
Frankrijk	2,1	10,8	8,5	0,5	1,6	1,1	0,4	2,1	1,6
Nederland	-0,5	9,5	10,1	0,6	2,1	1,6	-0,1	1,8	1,9

Bron: Eurostat en eigen berekeningen op basis van gegevens gepubliceerd volgens het ESR 2010.

Hierbij moet worden opgemerkt dat de in het kader van de PMO gebruikte methodologie geen rekening houdt met een aantal bijzonderheden van de loonvorming in België. De Belgische autoriteiten maken immers gebruik van een reeks maatregelen die de kosten van de lonen matigen (via vermindering van de sociale bijdragen of loonsubsidies); en deze praktijken komen minder vaak voor in de buurlanden.

“De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De berekening van de productiviteit per personen en per gewerkte uren

De productiviteit van de gehele economie kan worden gemeten door het bbp te relateren aan de tewerkgestelde personen, zoals we hierboven hebben gezien, of aan de gewerkte uren. Er kunnen duidelijke verschillen naar voren komen, zoals weergegeven in grafiek 2-2, met name in Duitsland.

Grafiek 2-2. Reële productiviteit van het werk per persoon en per gewerkte uren

Bron: Eurostat.

-25-

De tweede indicator die wordt opgesteld door de CRB heeft betrekking op het verloop van de loonkosten per uur in de privésector¹⁷ van de Belgische economie vergeleken met dat bij onze drie belangrijkste handelspartners (Duitsland, Frankrijk en Nederland).

Uit de relatieve ontwikkeling van de groei van de loonkosten per uur sinds 1996, berekend door de CRB¹⁸ blijkt dat het cumulatieve verschil tussen het uurloon in de privésector in België en dat van de drie buurlanden daalde ten opzichte van het vorige jaar om op 2,9 %¹⁹ te komen in 2014. De loonkosten per uur stegen in een veel trager tempo in 2014 (+0,8 % tegenover +2,4 % in 2013) als gevolg van de vertraging van de inflatie en het loonmatigingsbeleid, terwijl ze met 2,1 % stegen in de drie buurlanden (tegenover 2,3 % in 2013). Deze indicator heeft als voordeel dat hij rekening houdt met de rechtstreekse vermindering van de sociale bijdragen, maar de "loonsubsidies" niet aftrekt, die verschillen per sector.

¹⁷ Volgens de EGCW: "De privésector wordt gedefinieerd als het verschil tussen de gehele economie en de institutionele sector van de overheid, ofwel S1 min S13 volgens de terminologie van de nationale rekeningen".

¹⁸ De wet van 26 juli 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen bepaalt dat de Centrale Raad van het Bedrijfsleven (CRB) jaarlijks een technisch verslag uitbrengt over de maximale beschikbare marges voor de loonkostenontwikkeling en een verslag over het tewerkstellings- en de loonkostenverloop. Deze twee verslagen werden samengevoegd.

¹⁹ CRB (2014), Technisch verslag, december. Het gaat echter om voorspellingen voor het jaar 2014.

Uit de werken van de EGCW²⁰ blijkt dat het in aanmerking nemen van de verlagingen van de lasten op de arbeidskosten (subsidies of verlagingen van de werkgeversbijdragen), naargelang de gekozen simulaties (op basis van de loonkostensubsidies in hun geheel, gerichte maatregelen of een activeringsbeleid), resulteert in een vermindering van de loonkloof ten opzichte van de buurlanden.

De indicatoren in dit hoofdstuk laten zien dat de lonen in België sneller stegen dan bij onze belangrijkste handelspartners, hoewel de laatste resultaten voor 2014 (concept van CRB) wijzen op een vermindering van de cumulatieve loonhandicap. Bovendien moeten zij worden geïnterpreteerd met een grote voorzichtigheid in het licht van de gezamenlijke werkzaamheden in het kader van de EGCW.

Focus 3. Stijging van de lonen

Een andere bijzonderheid van België heeft betrekking op het loonindexeringsmechanisme dat gedeeltelijk gecorreleerd is met de inflatie. Bij een inflatoire schok, zoals een sterke stijging van de energieprijzen of van de voedingsprijzen, worden deze stijgingen gedeeltelijk via de gezondheidsindex²¹ doorgerekend in de lonen zoals duidelijk kon worden waargenomen in 2008. Daarentegen hebben de energieproducten waaruit de gezondheidsindex bestaat, bijgedragen tot een vertraging in het verloop van de gezondheidsindex in 2013 en 2014.

In de periode 2011-2012 steeg de door de CRB gemeten loonkosten per uur met 6,1 %, waarvan 5,5 % te wijten zou zijn aan de inflatie. Om het stijgende profiel van de lonen te laten beëindigen, heeft de regering in 2012²² maatregelen genomen om de loonkostenhandicap te verminderen over een periode van 6 jaar. Deze maatregelen spelen in op twee aspecten van de loonvorming, respectievelijk de loonindexering en de conventionele loonsverhoging. Een gematigde inflatie voorkomt een te snelle doorrekening van de prijsstijgingen in de lonen. Daarom werden doelgerichte maatregelen genomen met betrekking tot de gas- en elektriciteitsmarkt, met name de stimulering van de concurrentie door het veranderen van leverancier te vergemakkelijken en de verlaging van de btw op de prijzen van elektriciteit voor residentieel gebruik. De combinatie van deze maatregelen heeft een impact op het verloop van de prijsindex en de stijging van de gezondheidsindex vertraagde.

-26-

---

²⁰ In het kader van de PMO wordt de productiviteit berekend ten opzichte van de tewerkgestelde personen terwijl in het kader van de werken van de EGCW de gewerkte uren als maatstaf dienen.

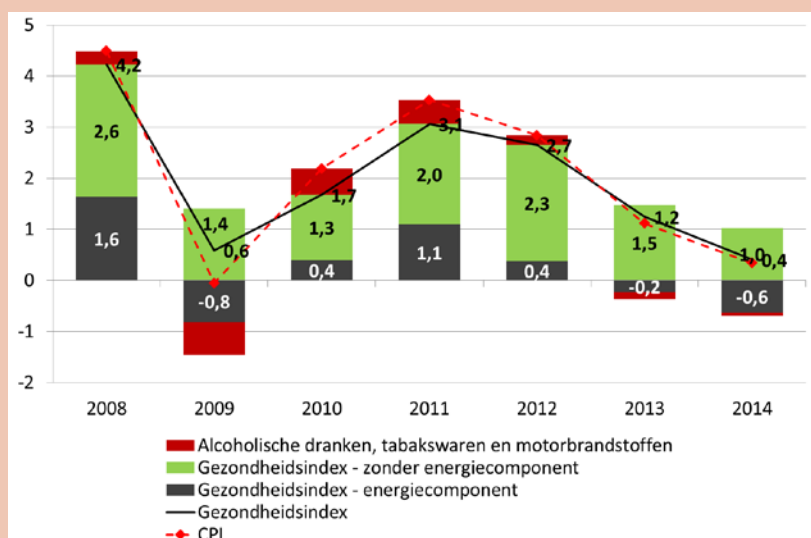
²¹ Definitie Statbel: "De gezondheidsindex wordt onder meer toegepast voor de indexering van de huurprijzen, pensioenen, sociale uitkeringen en sommige lonen en wedden".

De afgevlakte index (= de gemiddelde waarde van de gezondheidsindex in de vier voorbije maanden) is de basis voor de indexering van de lonen en wedden. De indexaanpassing van overheidswedden en sociale uitkeringen gebeurt wanneer de afgevlakte index een bepaalde waarde overschrijdt, de zogenaamde spilindex. De afgevlakte index wordt soms ook het voortschrijdende gemiddelde genoemd".

²² Ministerraad van 30 november 2012.

“De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Grafiek 2-3. Bijdrage van de productengroepen aan het verloop van de gezondheidsindex

Bron: Statistics Belgium en eigen berekeningen.

Het verloop van de gezondheidsindex in de periode 2008-2014 heeft 6 overschrijdingen van de spilindex²³ veroorzaakt waardoor de lonen stegen. In 2013 en 2014 (evenals in 2009) leverde de groep van de energieproducten een negatieve bijdrage aan de totale inflatie en de gezondheidsindex, in tegenstelling tot in 2008 en 2010-2012. De groei van de gezondheidsindex is niettemin altijd positief geweest door het prijsverloop van de andere componenten.

Bovendien werden de conventionele verhogingen (de reële lonen) bevroren in het Interprofessioneel Akkoord (IPA) 2013-2014 met uitzondering van de baremaverhoging (dat wil zeggen de toepassing van een nulloonnorm), wat kan leiden tot een quasistabilisatie van de tweede bepalende component voor de vaststelling van de lonen. Het gecombineerde effect van deze maatregelen is bedoeld om de groei van de brutolonen in België te matigen en uiteindelijk het bestaande verschil met de buurlanden te verminderen tegen 2018.

-27-

2.2. Totale factorproductiviteit

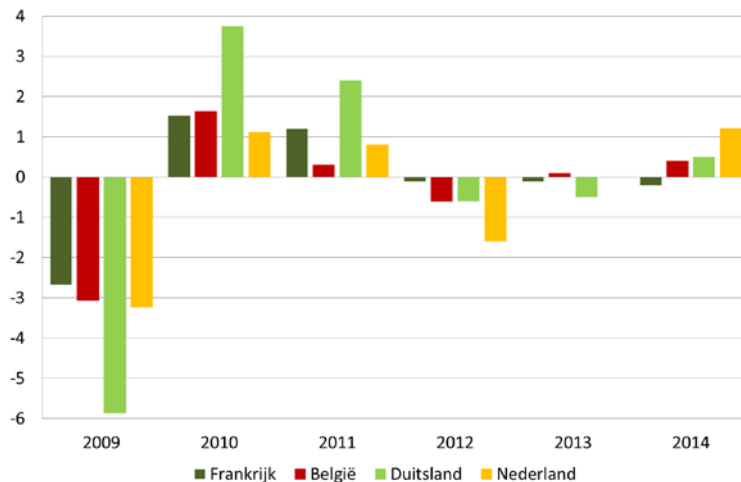
De totale factorproductiviteit (TFP) kan worden gedefinieerd als de doeltreffendheid waarmee, vanuit een bepaalde technologie, goederen en diensten worden geproduceerd rekening houdend met de hoeveelheid beschikbare inputs²⁴. België kende in 2013 en 2014 een lichte groei van respectievelijk 0,1 % en 0,4 % t.o.v. het voorgaande jaar van de totale factorproductiviteit (TFP). Ook in Duitsland en Nederland steeg de TFP (+0,5 % en 1,2 %), maar alleen voor 2014, terwijl ze in Frankrijk daalde met 0,2 %. In de periode 2009-2012 verliep de TFP van België en zijn handelspartners zaagtandsgewijs met een forse krimp in 2009 gevolgd door een stijging in 2010 en 2011 en een daling in 2012.

²³ Drempel waarboven de lonen en sociale uitkeringen automatisch worden verhoogd. De loonveranderingen in de privésector worden onderhandeld en kunnen gebruik maken van verschillende indexsystemen, al dan niet gekoppeld aan de spilindex.

²⁴ Nationale Bank van België (2014), Belangrijkste bevindingen van het colloquium 2014 van de NBB, december.

Grafiek 2-4. Groei van de totale factorproductiviteit

In %.

Bron: Ameco, Europese Commissie.

Volgens de studie over de totale factorproductiviteit die werd uitgevoerd in het kader van het colloquium 2014 van de NBB²⁵ werd de vertraging van de TFP-groei voelbaar in Europa vanaf het begin van de jaren 2000. De economische en financiële crisis verergerde de situatie, met name door de slechte vooruitzichten in termen van de vraag en de financiële beperkingen waaraan de ondernemingen het hoofd moesten bieden en die geleid hebben tot een vertraging in productieve en innovatieve investeringen. België bleef niet gespaard en toonde een bijzonder lage TFP-groei.

De studie van Verschelde et al. (2014)²⁶, die werd voorgesteld op het colloquium, belicht de verschillen in het verloop van de TFP tussen de bedrijfstakken. De sectoren van de rubber- en kunststofproducten kenden een voortdurende stijging van hun TFP in België, terwijl in de sectoren van de textiel, de vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten of de metallurgie de TFP kromp.

2.3. Prijzen – netwerkindustrieën

Netwerksectoren hebben een grote economisch impact door hun rol als inputfactor in andere economische en sociale activiteiten (cf. PMR-indicatoren, OESO). Netwerkindustrieën, waaronder de energie- en telecomsector beschikken omwille van de noodzakelijke infrastructuur, vaak over een “natuurlijk” monopolie waardoor regels en voorwaarden tot toegang de concurrentie bepalen. De prijs voor het gebruik van (en de kwaliteit ervan) de dienst of het goed dat wordt geleverd door deze netwerksectoren is essentieel voor de groei en competitiviteit van industrieën, voor het goed functioneren van de interne markt en voor de levensstandaard van de consument.

²⁵ Nationale Bank van België (2014), Belangrijkste bevindingen van het colloquium 2014 van de NBB, december.

²⁶ Verschelde M., M. Dumont, B. Merlevede en G. Rayp (2014), A Constrained Nonparametric Regression Analysis of Factor-Biased Technical Change and TFP Growth at the Firm-Level, NBB Working Paper Series 266.

“De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Elektriciteitsprijzen voor industriële verbruikers

De elektriciteitsprijs²⁷ kan opgesplitst worden in drie componenten : ten eerste de kost van energie en levering²⁸, ten tweede de netwerkkosten²⁹ en als laatste de taksen en heffingen³⁰.

Tabel 2-3. Industriële elektriciteitsprijzen (exclusief btw en terugvorderbare belastingen) in België en in de buurlanden in de eerste helft van 2014

In eurocent per kWh

	België	Duitsland	Frankrijk	Nederland
Schijf IA: Verbruik < 20 MWh	17,94	22,61	14,04	16,15
Schijf IB: 20 MWh < Verbruik < 500 MWh	14,49	18,70	11,70	14,64
Schijf IC: 500 MWh < Verbruik < 2 000 MWh	10,94	15,86	9,64	10,38
Schijf ID: 2 000 MWh < Verbruik < 20 000 MWh	9,58	13,76	8,30	9,39
Schijf IE: 20 000 MWh < Verbruik < 70 000 MWh	7,69	11,58	7,47	7,98
Schijf IF: 70 000 MWh < Verbruik < 150 000 MWh	6,84	10,63	6,63	7,80

Bron: Eurostat.

Kleine verbruikers (<20 MWh/jaar) betaalden in België gemiddeld 17,94 eurocent per kWh in het eerste semester van 2014. In Duitsland lagen de prijzen fors hoger terwijl in Nederland en Frankrijk minder betaald werd. Ook de middelgrote verbruiker (500-2.000 MWh/jaar) betaalde in België (10,94 eurocent/kWh) gemiddeld meer dan in Frankrijk en Nederland, maar minder dan in Duitsland. Grotere verbruikers (70.000-150.000MWh) betaalden in België 6,84 eurocent/kWh, wat in lijn lag met Frankrijk. Nederland en Duitsland zijn wat duurder.

De gemiddelde elektriciteitsprijzen zonder terugvorderbare taksen en heffingen zijn bijgevolg in België hoger dan in Frankrijk (1ste plaats³¹). In Nederland zijn de prijzen voor 3 verbruikersschijven (IA, IC, ID) lager dan in België maar voor 3 andere hoger (IB, IE en IF), wat ons op een

-29-

²⁷ De totale elektriciteitsprijzen per kilowattuur voor industriële verbruikers (zonder terugvorderbare taksen en heffingen) worden halfjaarlijks gepubliceerd, een verdeling naar de 3 prijscomponenten gebeurt jaarlijks. De gegevens, afkomstig van Eurostat zijn een gewogen gemiddelde van alle tarieven die de verbruikers, ingedeeld in een bepaald verbruikerstype (schijf IA-IF), betalen bij de voornaamste leveranciers.

Volgens volgende verbruikerstypes:

Schijf IA: Verbruik < 20 MWh

Schijf IB: 20 MWh < Verbruik < 500 MWh

Schijf IC: 500 MWh < Verbruik < 2 000 MWh

Schijf ID: 2 000 MWh < Verbruik < 20 000 MWh

Schijf IE: 20 000 MWh < Verbruik < 70 000 MWh

Schijf IF: 70 000 MWh < Verbruik < 150 000 MWh

²⁸ De prijs “energie en levering” is de totale prijs min de netwerkkosten en alle heffingen en taksen. Het gaat om volgende kosten: reductie, aggregatie, energetisch evenwicht, kosten voor geleverde energie, klantendiensten, diensten-na-verkoop, telling en andere kosten van bevoorrading.

²⁹ De netwerkkost is gekoppeld aan de tarieven voor transport en distributie. Het bestaat uit de tarieven voor transport en distributie, de verliezen tijdens het transport en de distributie, de netwerkkosten, de diensten-na-verkoop, de kosten voor het onderhoud van de diensten en de huur van de meters.

³⁰ Het gaat om taksen en heffingen, aangegeven op de factuur van de industriële klant en verondersteld als niet terugvorderbaar. De btw en terugvorderbare taksen zijn bijgevolg uitgesloten.

³¹ Globaal klassement op basis van de individuele rangschikkingen volgens gemiddelde industriële elektriciteitsprijzen voor 6 verbruiksschijven (IA-IF).

gedeelde 2de plaats brengt). In Duitsland liggen de elektriciteitsprijzen het hoogst (4de plaats). Het verschil tussen de Belgische prijzen en de prijzen in het buitenland neemt af naarmate het verbruik toeneemt.

De Belgische industriële elektriciteitsprijzen (zonder btw en terugvorderbare taksen) daalden in het eerste semester van 2014 ten opzichte van het tweede semester van 2013 voor de middelgrote en grote verbruikers. Voor de kleine verbruikers stegen de elektriciteitsprijzen dan weer. In Duitsland en Frankrijk, maar in het bijzonder in Nederland, namen de prijzen toe.

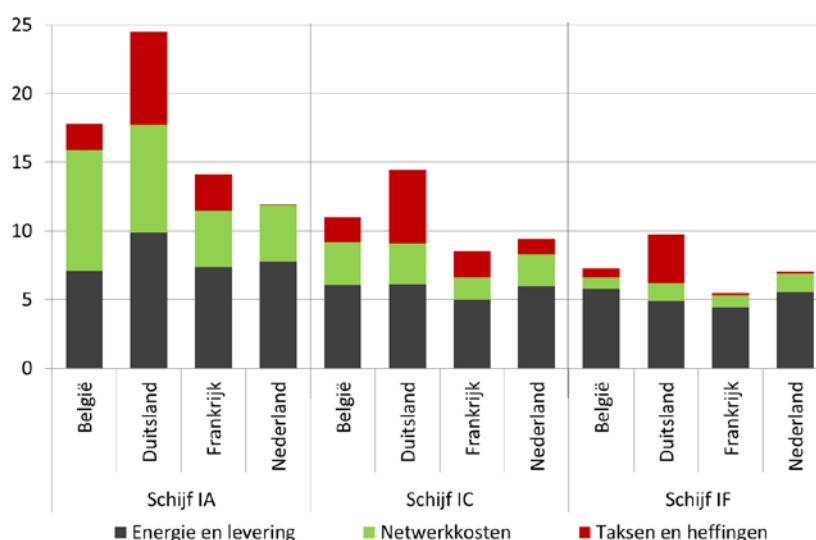
Het verloop van de elektriciteitsprijzen schommelde licht de afgelopen 6 jaar (2008-2014). De kleinste professionele elektriciteitsverbruikers hadden tussen 2009 en 2011 te maken met opwaartse prijzen, nadien bleven deze nagenoeg stabiel waardoor de prijzen uiteindelijk in 2014 zo'n 6,9 % hoger waren dan in 2008. De middelgrote verbruikers zagen de prijzen toenemen met 2,3 tot 2,7 %. De elektriciteitsprijzen voor de grootste verbruiksschijven daalden, na de piek in het tweede semester van 2011. In het tweede semester van 2013 stegen ze echter opnieuw, wat gedeeltelijk werd tenietgedaan in het eerste semester van 2014. Ten opzichte van 2008 daalden de prijzen van de grootste verbruikerscategorieën met ongeveer 5 %.

Aangezien de groothandelsmarktprijzen in Centraal en West Europa convergeren zijn de prijsverschillen tussen België en de buurlanden te wijten aan taksen, heffingen en netwerk tarieven. In Duitsland, waar volop wordt ingezet op groene energie, namen de taksen en heffingen de laatste jaren fors toe. Energie-intensieve bedrijven genieten echter in Duitsland, maar ook in Nederland en Frankrijk van (gedeeltelijke) vrijstellingen van netwerk tarieven en taksen, terwijl de particuliere verbruiker zwaarder wordt belast. In Frankrijk gelden bovendien gereguleerde tarieven voor de energiecomponent.

-30-

Grafiek 2-5. Overzicht van het niveau van de industriële elektriciteitsprijzen per schijf in de tweede helft van 2013

In eurocent per kilowattuur.

Bron: Eurostat.

De elektriciteitsprijs voor de kleinste industriële verbruikers (<20 MWh) in België bestaat voor bijna 50 % uit netwerkkosten. Ook voor de middelgrote verbruikers wegen de netwerkkosten fors door in de prijzen. Bij de grotere elektriciteitsverbruikers spelen de netwerkkosten een minder grote rol.

“De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

In Duitsland vallen de hoge belastingen op: voor de middelgrote en grote verbruikers (IC-IF) bedragen de taksen ongeveer 37 % van de elektriciteitsprijs. Nederlandse ondernemingen betalen dan weer weinig belastingen, en ook de netwerkkosten zijn vrij gelijklopend voor de verschillende verbruikerstypes. In Frankrijk is de energiecomponent laag (prijsregulering) daarboven profiteren grote verbruikers van lage energiebelastingen.

De Eurostat-statistieken hebben dan wel enkele beperkingen (waaronder een methodologie die kan verschillen per lidstaat), de resultaten liggen, althans voor kmo's, in lijn met de statistieken gepubliceerd door de CREG.

Zeer grote industriële verbruikers (100 en 1.000 GWh per jaar) zouden volgens een studie van Deloitte³² in België (en vooral in Wallonië) echter meer betalen dan in onze buurlanden. Dit zou te wijten zijn aan de fiscale vrijstellingen in Duitsland en Nederland voor energie-intensieve bedrijfstakken. Ook in België werden de heffingen, onder andere voor industriële verbruikers, herzien. Desondanks blijven de hoge taksen in Wallonië en de distributienettarieven, die momenteel een groot deel van de hoge Belgische elektriciteitsfactuur uitmaken, aandachtspunten.

Gasrijzen voor industriële verbruikers

Net als voor de elektriciteitsrijzen worden ook voor de gasrijzen gemiddelde prijzen berekend voor verschillende verbruikersprofielen³³ op basis van de door de leveranciers verstrekte informatie.

Tabel 2-4. Industriële gasrijzen (exclusief btw en terugvorderbare belastingen) in België en in de buurlanden in de eerste helft van 2014

In eurocent per kWh.

-31-

	België	Duitsland	Frankrijk	Nederland
Schijf I1: Verbruik < 1 000 GJ	5,14	5,04	5,56	6,18
Schijf I2: 1 000 GJ < Verbruik < 10 000 GJ	4,02	4,94	4,88	5,80
Schijf I3: 10 000 GJ < Verbruik < 100 000 GJ	3,15	4,49	3,87	4,31
Schijf I4: 100 000 GJ < Verbruik < 1 000 000 GJ	2,75	3,54	3,14	3,38
Schijf I5: 1 000 000 GJ < Verbruik < 4 000 000 GJ	2,61	3,11	2,91	2,91
Schijf I6: Verbruik > 4 000 000 GJ	2,39	2,96		

Bron: Eurostat.

België toonde in de eerste helft van 2014 (exclusief btw en terugvorderbare belastingen) de laatste gasrijzen voor alle schijven behalve voor schijf I1. Voor deze kleinere industriële verbruikers waren de prijzen in Duitsland en in België relatief vergelijkbaar (0,05 euro/kWh), maar hoger in Frankrijk en in Nederland. De prijzen voor grootverbruikers (schijf I5) schommelden rond 0,03 euro/kWh in alle referentielanden.

³² Deloitte (2015), Benchmarking study on electricity prices.

³³ Schijf I1: Verbruik <1.000GJ

Schijf I2: 1.000GJ< Verbruik <10.000GJ

Schijf I3: 10.000 GJ< Verbruik <100.000 GJ

Schijf I4: 100.000 GJ< Verbruik <1.000.000 GJ

Schijf I5: 1.000.000 GJ< Verbruik <4.000.000 GJ

Een rangschikking³⁴ van de landen volgens hun gastarieven, zonder btw en terugvorderbare taksen, zet België op de eerste plaats met de goedkoopste prijzen, gevolgd door Frankrijk. Nederland en Duitsland bevinden zich gezamenlijk om de derde plaats.

Ten opzichte van het tweede semester van 2013 zijn de Belgische gasprijzen voor industriële verbruikers (zonder btw en terugvorderbare taksen) in het eerste semester van 2014 gedaald voor alle schijven. Ook in Frankrijk en Duitsland nam de gasprijs af tussen het tweede semester van 2013 en het eerste semester van 2014. In Nederland daarentegen deed zich een stijgende trend voor bij vrijwel alle categorieën.

De gasprijzen voor grote verbruikers (10.000-4.000.000 GJ) stegen sinds 2010 en kenden een hoogtepunt in het eerste semester van 2013, waarna ze opnieuw daalden. De prijzen voor de kleinste verbruikers (<1.000 GJ) stegen fors tussen 2010 en 2012 maar stabiliseerden nadien. In Frankrijk en Nederland werden de kleine verbruikers geconfronteerd met sterker stijgende prijzen. De Duitse prijzen fluctueerden minder sterk.

Energieverbruik

De input-outputtabellen, opgesteld door het Planbureau, geven een indicatie van het energieverbruik per sector. Van een totaal verbruik van 21.347 miljoen euro (tegen basisprijzen) aan elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht ging in 2013 in België 27 % naar gezinnen (5.800 miljoen euro) en werd er 22 % uitgevoerd naar het buitenland. De resterende helft werd verbruikt voor de productie van goederen en diensten.

-32-

De meest energie-intensieve sectoren in 2010 waren de chemische en de energiesector zelf. Gevolgd door de exploitatie van en handel in onroerend goed, de voedingsproducten, dranken en tabak, de metalen in primaire vorm en de detailhandel (met uitzondering van auto's en motorfietsen).

De energie-intensiteit ligt bovendien hoger in België dan in de buurlanden. In België bedroeg de energie-intensiteit, berekend als de bruto binnenlandse energieconsumptie ten opzichte van het bbp, 173,1 kg olie-equivalent per 1000 euro in 2013. In onze buurlanden Duitsland, Frankrijk en Nederland lag deze ratio lager (resp. 130,6; 143,0 en 149,5 kg olie-equivalent per 1000 euro) en ook de gemiddelde energie-intensiteit in de EU was ruim lager (141,6 kg olie-equivalent/1000 euro).

Telecommunicatie

Een globale analyse van de telecommunicatiekosten voor de zakelijke gebruikers is niet eenvoudig vanwege aspecten in verband met de kwaliteit van de dienstverlening of voorwaardelijke kortingen die moeilijk te verwerken zijn in de vergelijkingen.

Het is ook belangrijk op te merken dat de meeste ondernemingen met grote behoeften op het gebied van telecommunicatiediensten rechtstreeks van de operatoren gepersonaliseerde tariefpakketten krijgen. Dit soort individuele aanbiedingen, waarover rechtstreeks per geval onderhandeld wordt tussen de klant en leveranciers, geeft geen aanleiding tot een publicatie in de tarieven. Daarnaast zijn er specifieke telecommunicatiediensten, zoals huurlijnen of glasvezellijnen, voorbehouden voor grote niet-particuliere gebruikers.

---

³⁴ Globaal klassement op basis van de individuele rangschikkingen volgens gemiddelde industriële gasprijzen voor 5 verbruikstypes (I1-I5).

“De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

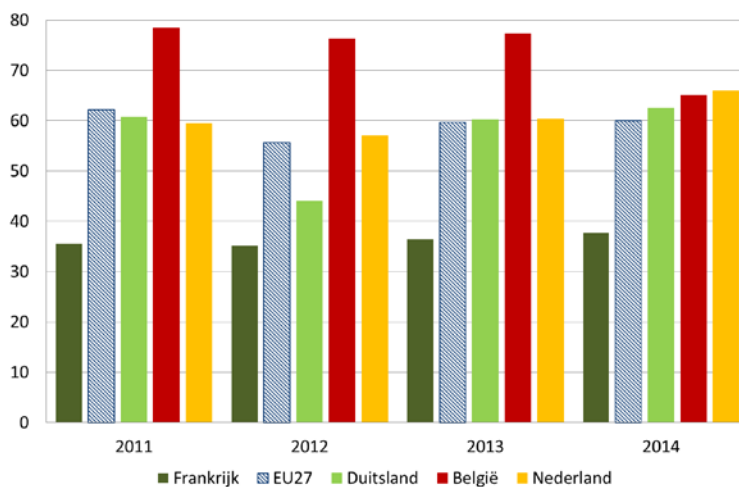
Het Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie (BIPT)³⁵ heeft in juni 2014 een studie uitgevoerd ter vergelijking van de prijzen van telecommunicatiediensten voor ondernemingen in België, Duitsland, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Over het algemeen zijn de vergeleken tariefprijzen³⁶ van telecommunicatiediensten in België relatief goedkoop in vergelijking met die in de buurlanden. Enkel in Frankrijk betalen professionele klanten minder voor hun telecomverbruik.

Dit is vooral het geval voor zeer kleine ondernemingen en a fortiori wanneer de diensten afzonderlijk werden gekocht in plaats van in het kader van een multiplay-aanbod. Voor ondernemingen van een groter formaat zoals verkooppunten en lokale productieondernemingen, zijn de in België gehanteerde tarieven aanzienlijk competitiever dan gemiddeld in de buurlanden. Dit is echter niet het geval voor dienstenondernemingen die actief zijn op lokaal niveau; voor hen liggen de tarieven in België iets hoger. De situatie is minder gunstig voor zakelijke profielen die voornamelijk gebruik maken van mobiele diensten.

De vergelijking van telecommunicatieprijzen voor residentiële gebruikers (consumenten) is gericht op pakketten bij eenzelfde operator (vast breedbandinternet, vaste en/of mobiele telefonie, digitale tv) die sinds enkele jaren een steeds groter marktaandeel vertegenwoordigen. Eind 2013 beschikt 60 % van de Belgische gezinnen over een pakket, meestal in de vorm van een triple-playaanbod.

Grafiek 2-6. Maandelijks mediaanprijs van een triple-playabonnement

In euro.

* triple-pay: internet, tv en vaste telefoon, 30-100 Mbps.

Bron: Europese Commissie, Digital Agenda Scoreboard.

Hoewel de positionering van België op het gebied van kwaliteit en beschikbaarheid van de infrastructuur zeer gunstig is, geldt dit niet voor de prijzen van de pakketten waarvoor ons land zich in het hoogste segment van de EU situeert. De mediaanprijs van een pakket bestaande uit breedbandinternet (snelheid tussen 30 en 100 Mbps), vaste telefonie en digitale tv was 65,10

³⁵ BIPT (2014), Vergelijkende studie prijsniveau telecomproducten in België, Frankrijk, Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, juni.

³⁶ Globaal klasserment op basis van de rangschikkingen volgens gemiddeld tarief van de 3 goedkoopste en gemiddeld tarief van de 3 grootste operatoren, voor enkelvoudige diensten volgens 8 bedrijfstypes.

euro per maand in 2014, hoger dan het EU-gemiddelde (60 euro), Duitsland (62,50 euro) en Frankrijk (37,70 euro). Alleen Nederland heeft met 66 euro een iets hoger maandelijks tarief.

Het concurrentievoordeel van België in ultrasnelle infrastructuur (≥ 100 Mbps) lijkt echter vooral te spelen in de triple-playpakketten die een snelheid van ten minste 100 Mbps aanbieden, waarvoor wij ons duidelijk gunstiger positioneren. Deze prestaties moeten evenwel gerealiseerd worden in het licht van de penetratie van breedbandinternet in België, die aan het eind van 2013 amper iets meer dan 12 % van de vaste breedbandabbonnementen vertegenwoordigde. De combinatie van een zeer goede beschikbaarheid van de netwerkinfrastructuur en een scherpe prijszetting zou België in staat moeten stellen om zich gunstig te blijven profileren in dit domein.

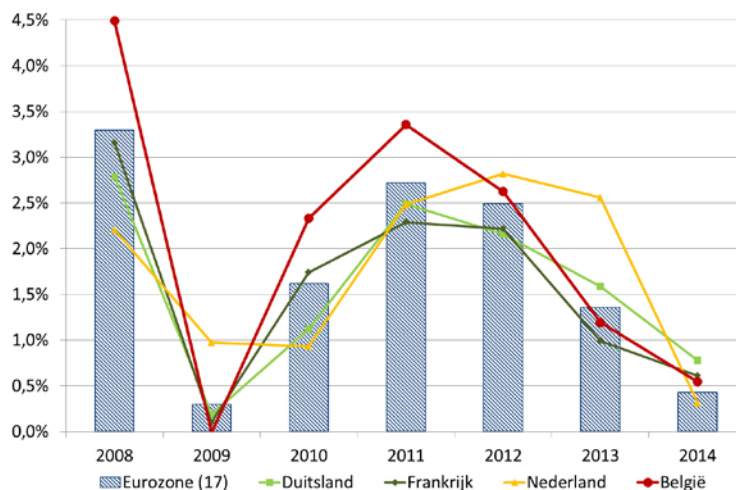
Het BIPT³⁷ voert jaarlijks een vergelijkend onderzoek uit van de prijzen van telecommunicatieproducten in België, Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Deze studie heeft met name betrekking op de vergelijking van de verschillende triple-playaanbiedingen, aanbiedingen waarvoor de snelheidscategorieën meer gedetailleerd zijn (onder meer de categorieën 30-60 Mbps, 60-100 Mbps en meer dan 100 Mbps). De resultaten van deze vergelijking (buiten de extra kosten voor vaste telefonie) zijn relatief ongunstig voor België. Wanneer de belminuten van vaste telefonie die niet inbegrepen zijn in het triple-playpakket in aanmerking worden genomen, is de positie van België echter een stuk beter vanwege de gunstige tarieven voor vaste telefonie in ons land.

2.4. Inflatie

-34-

Grafiek 2-7. Geharmoniseerde consumptieprijsindex

Wijziging in één jaar, 2008 = 100.

Bron: Eurostat.

Na een piek in 2011 is het tempo van de vooruitgang van de geharmoniseerde consumptieprijsindex (HICP) vertraagd in 2013 en 2014 in de eurozone als gevolg van de internationale conjuncturele context die de prijzen van de basisproducten omlaag duwde. Met name de olieprijsen daalden aanzienlijk in de tweede helft van 2014. Bijgevolg zakte de inflatie aanzienlijk in 2014 in België, van 1,2 % in 2013 naar 0,5 %. In Nederland is de inflatie nu het laagst van de vier referentielanden, ze daalde op jaarbasis met 2,3 procentpunt naar 0,3 %. Deze daling wordt ver-

³⁷ http://bipt.be/public/files/nl/21409/Prijzenstudie_2014_NL.pdf.

“De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

klaard door een basiseffect als gevolg van een stijging van het standaard-btw-tarief in oktober 2012 (van 19 % naar 21 %) ³⁸. De inflatie liep ook terug in Duitsland, maar in mindere mate, van 1,6 % in 2013 naar 0,8 % in 2014. In Frankrijk verlaagde de inflatie met 0,4 procentpunt van 1 % in 2013 naar 0,6 % in 2014.

De algemene vertraging van de prijzen wordt niet waargenomen in alle componenten.

De daling van de energieprijzen op de wereldmarkt ³⁹ leidde tot een daling van de consumptieprijzen. In België daalden de energieprijzen (elektriciteit, aardgas, benzine en stookolie) bijgevolg opnieuw in 2014 (met -6 % na -4,6 % in 2013), waardoor een negatieve bijdrage van 0,7 procentpunt werd geleverd aan de inflatie (-0,5 % in 2013). De meer uitgesproken terugval in België dan in de drie naburige economieën in 2013 wordt verklaard door een aantal maatregelen om de werking van de Belgische elektriciteits- en gasmarkt te verbeteren, met daarenboven in 2014 een daling van de btw op residentieel elektriciteitsverbruik, dat bepalend was voor de daling van de prijzen. Daarnaast hebben de prijzen van de "niet-verwerkte levensmiddelen" bijgedragen aan de vertraging van de inflatie (-0,1 procentpunt).

Deze prijsdalingen werden echter gecompenseerd door een stijging van de prijzen voor diensten, die met 2,2 % herstelden in België, met name aangewakkerd door de stijging van de horeca-prijzen. De dienstengroep leverde de grootste bijdrage aan het verloop van de algemene prijsindex in 2014 (namelijk 0,9 procentpunt), met de snelst stijgende prijzen van de onderzochte landen.

2.5. Ruilvoet

Wanneer de ruilvoet ⁴⁰ stijgt, zoals het geval is voor België in 2013, kan de uitvoer worden omgezet in meer invoer.

Zo bedroeg in 2013 de ruilvoet van ons land 94,74 (100 eenheden uitvoer maakten het mogelijk 94,74 eenheden invoer te kopen), wat neerkomt op een stijging van 0,6 % tegenover 2012. Deze stijging van de ruilvoet is het resultaat van een grotere stijging van de index van de eenheidswaarde van de uitvoer ten opzichte van de index van de eenheidswaarde van de invoer. Frankrijk kende een bescheiden stijging, terwijl Duitsland en Nederland een lichte daling lieten zien.

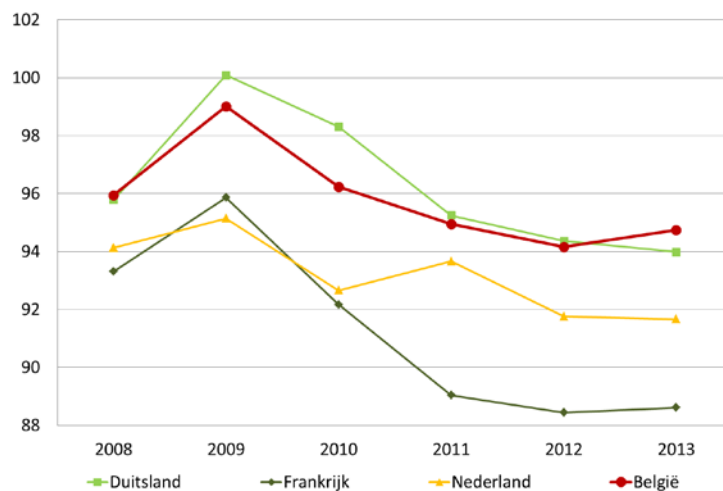
³⁸ Instituut voor de nationale rekeningen, [Jaarverslag 2013 van het Prijzenobservatorium](#).

³⁹ Een dubbel effect verklaart de daling van olieprijsen (in USD): enerzijds de sterkte van het olieproductie-aanbod afkomstig uit de OPEC-landen die gepaard ging met een productieverhoging van de Amerikaanse onconventionele olie en anderzijds de trage groei van de mondiale vraag, met name in China en in Europa.

⁴⁰ De door de UNCTAD berekende ruilvoet is de verhouding van de index van de eenheidswaarde van de uitvoer tot de index van de eenheidswaarde van de invoer. De eenheidswaarden worden gedeeld door de gemiddelde eenheidswaarde van het vorige jaar om de elementaire eenheidswaarde-indexen te verkrijgen. De elementaire eenheidswaarden worden gedefinieerd door de handelswaarde/hoeveelheid. De elementaire eenheidswaarde-indexen worden vervolgens samengevoegd per land en per product met behulp van de formules van Laspeyres, Paasche en Fisher. Ten slotte worden de eenheidswaarde-indexen van Fisher weer gekoppeld aan het referentiejaar (2010 = 100) en gebruikt om de prijsbewegingen bij de invoer en de uitvoer te beoordelen.

Grafiek 2-8. Ruilvoet van goederen en diensten

Index 2000 = 100.

Bron: UNCTAD.

De ruilvoet van België en zijn belangrijkste handelspartners, die sinds 2005 onder zijn basisniveau lag, is in de periode 2010–2012 echter aanhoudend verder verslechterd. Ten grondslag aan deze ontwikkeling ligt de geringere stijging van de index van de eenheidswaarde van de uitvoer ten opzichte van die van de invoer sinds 2005, in combinatie met de weerslag van de economische en financiële crisis, die de daling tussen 2010 en 2012 nog heeft verergerd.

-36-

Hoewel de verbetering van de ruilvoet van België zijn koopkracht voor ingevoerde goederen en diensten verhoogt dankzij zijn uitvoer, betekent op het vlak van prijscompetitiviteit een verbetering van de ruilvoet met 0,6 % dat de groei van de uitvoerprijzen 0,6 % sterker is dan die van de importprijzen. Onder overigens gelijke omstandigheden verslechtert bijgevolg het prijsconcurrentievermogen van België, omdat onze producten duurder worden op de internationale markt.

2.6. Reële effectieve wisselkoers

De reële effectieve wisselkoers (REER)⁴¹ gedefleerd met de consumptieprijzen (en rekening houdend met de inflatieverschillen) steeg in 2013 ten opzichte van 2012 met 3,2 % voor Duitsland, 3,1 % voor Nederland, 2,3 % voor Frankrijk en 2 % voor België. De toename van de REER van deze landen is voornamelijk toe te schrijven aan de waardestijging van de euro ten opzichte van alle belangrijke munteenheden, met name ten opzichte van de dollar en aan de stijging van de geharmoniseerde consumptieprijsindex. Dit resulteerde in een verlies aan prijsconcurrentievermogen van deze landen. Over een langere periode (2007–2013) steeg de REER met 2,5 % voor België, 1,6 % voor Frankrijk, 0,7 % voor Nederland en daalde hij met 2,7 % voor Duitsland. Tussen 2007–2013 won alleen Duitsland aan prijsconcurrentievermogen als gevolg van de daling van zijn nominale effectieve wisselkoers. De reële effectieve wisselkoers kan eveneens ge-

⁴¹ De effectieve wisselkoers is de wisselkoers van een monetair gebied, gemeten als een gewogen gemiddelde van de wisselkoersen met de verschillende handelspartners en concurrenten. De reële effectieve wisselkoers houdt rekening met de prijsindexen en hun verloop. De nominale effectieve wisselkoers evolueert naar de reële effectieve wisselkoers wanneer hij wordt vermenigvuldigd met een relatieve inflatie-index die werd opgetekend in de beschouwde economie ten opzichte van de groep van gekozen economieën.

“De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

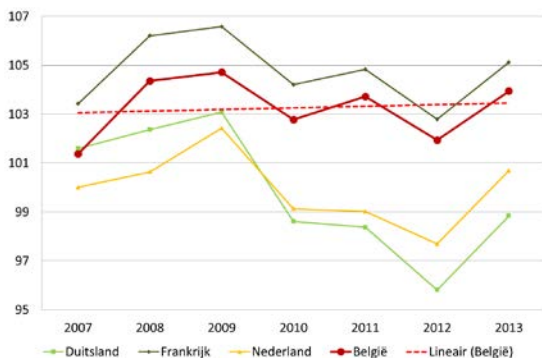
bruikt worden om de verandering in kostencompetitiviteit van een land te bestuderen. Daartoe wordt de REER gedefleerd met de arbeidskosten per eenheid.

In 2013 steeg de reële effectieve wisselkoers gedefleerd met de arbeidskosten per eenheid⁴² tegenover 2012 met 4,3 % voor Duitsland, 2,9 % voor België, 2,8 % voor Frankrijk en 2,1 % voor Nederland. De aanzienlijke stijging van de REER van Duitsland wordt verklaard door de verhoging van de lonen om de binnenlandse consumptie te versterken teneinde in te werken op een inflatie die te laag wordt geacht door de Duitse regering. Die verhoging van de REER heeft echter geleid tot een verslechtering van zijn kostencompetitiviteit.

In de periode 2007-2013 steeg de REER van België het sterkst (+5,5 %), gevolgd door Nederland (+3,5 %), Duitsland (+2,6 %) en Frankrijk (+0,8 %). Deze wijziging ten nadele van de kostencompetitiviteit van België is het gevolg van de snellere groei van de loonkosten per eenheid in België ten opzichte van de buurlanden.

Grafiek 2-9. Reële effectieve wisselkoers - deflator: consumptieprijs 37 handelspartners

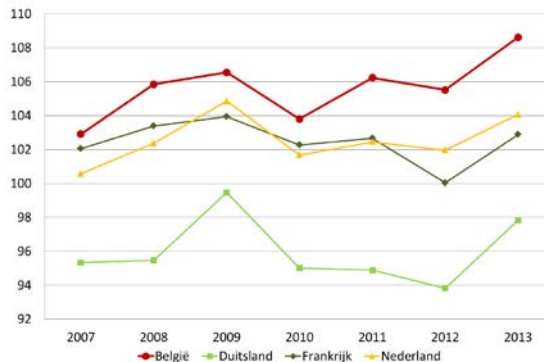
Index 2005 = 100.

Bron: Eurostat.

Grafiek 2-10. Reële effectieve wisselkoers - deflator: arbeidskosten per eenheid, 37 handelspartners

Index 2005 = 100.

⁴² Deze macro-economische indicator legt een verband tussen de totale bezoldiging en de productiviteit; beide kunnen in de omgekeerde richting spelen (stijging van de lonen gepaard gaand met een daling/stagnatie van de productiviteit). De stijging van de teller (bezoldiging) kan gepaard gaan met een daling van de noemer (productiviteit), waardoor de indicator stijgt. Volgens de definitie van Eurostat vertegenwoordigt deze ratio de verhouding tussen de bezoldiging (loon en sociale bijdrage per werknemer) en de productiviteit (bbp per tewerkgestelde persoon, met inbegrip van de zelfstandigen). De LPE wordt berekend met de formule: (totaal D1 / totaal personeelsbestand) / (bbp tegen marktprijzen in 2005 / totale tewerkstelling).

Toelichting bij de tabel: Op basis van de resultaten van het laatste beschikbare jaar (het jaar vermeld in de tweede kolom van de overzichtstabel) geven de groene en rode kleur informatie over de positie van het land ten opzichte van de drie handelspartners (groen voor de beste positie en rood voor de slechtste). De richting van de pijlen geeft alleen de wijziging in de resultaten van het land ten opzichte van een jaar eerder en maakt dus geen vergelijking met de partnerlanden mogelijk. Met betrekking tot de indicatoren waarvan een "ranking" werd uitgevoerd, geven de pijlen de verandering in positie in de ranglijst aan.

Samenvatting prijsconcurrentievermogen							
Indicatoren	Jaar	België	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Min.	Max.
Productiviteit en loonkost							
Loonkost per eenheid (wijziging op jaarbasis, in %)	2013	2,0%	2,4%	1,1%	1,6%	-7,0% (GR)	7,4% (LT)
		↘	↘	↘	↘	↘	↗
Totale factorproductiviteit							
Totale factorproductiviteit (wijziging op jaarbasis, in %)	2014	0,4	0,5	-0,2	1,2	-1,6 (CY)	2,9 (IE)
		↗	↗	↘	↗	↗	↗
Prijzen - netwerksectoren							
Elektriciteitsprijs, industriële verbruikers (rangschikking 1-4)	2014 S1	2	4	1	2	-	-
		↗	=	=	=	-	-
Gasprijs, industriële verbruikers (rangschikking 1-4)	2014 S1	1	3	2	3	-	-
		=	↗	↗	↘	-	-
Telecomprijs (rangschikking 1-4)	2014	2	4	1	3	-	-
		-	-	-	-	-	-
Inflatie							
Inflatie - HICP (wijziging op jaarbasis, in %)*	2014	0,5	0,8	0,6	0,3	-0,90 (GR)	1,5 (AU)
		↘	↘	↘	↘	↘	↘
Ruilvoet							
Ruilvoet goederen en diensten (indices 2000 = 100)	2013	94,7	94,0	88,6	91,7	77,7 (LU)	109,7 (RO)
		↗	↘	↗	↘	↗	↘
Reële effectieve wisselkoers							
Reële effectieve wisselkoers (indices 2005 = 100)	2013	103,9	98,8	105,1	100,7	86,92 (GB)	133,57 (SK)
		↗	↗	↗	↗	↘	↗

*De beste prestatie werd toegekend aan het land dat het meest de doelstelling aanbevolen door de ECB benadert op dit gebied, namelijk een jaarlijkse inflatie van 2% benaderen.

		België	Duitsland	Frankrijk	Nederland
Prijsconcurrentievermogen		2	2	3	1
		6	2	2	5
		0	4	3	2